

Tänään pitäisi kai keskustella maamme taloudellisista oloista nykyisen sodan aikana. Edellisellä kerralla puhuttiin niin hyvin ulkopoliitikasta kuin sisäpolitiikastakin.

On hyvin ymmärrettävää, että nykyinen sota-aika on hyvin syvästä vaikutuksesta meidän taloudelliseen elämäämme. Meillä talous on kovin yksipuolinen. Yleensä me olemme riippuvaisia vain parista kolmesta suuremmasta tavararyhmästä. Tuonti on ollut erittäin voimakasta. Kun tällaisessa koneistossa tulee häiriöitä, niin ne tuntuvat hyvin laajalti kaikilla aloilla. Häiriötä aiheuttaa ensinnäkin se, että meillä kaikki tiet ulospäin ovat katkaistuja. Jos ajattelette Suomea nykyisessä tilanteessa, niin voitte kuvitella mielessänne jonkinlaista suljettua ympyrää, jonka sisäpuolella Suomi on. Tavallisissakin oloissa Suomi on ikäänkuin saarella, ainakin viime aikoina jolloin itään päin ei ole maitse ollut menemistä ja länteen ei ole päässyt kuin aivan pohjoisesta. Kaikkialle muualle on ollut mentävä meren ylitse. Nyt, kun vielä meritietkin ovat katkaistuja ja me emme pääse ollenkaan Itämereltä ulos, olemme suljettuja yksinomaan Itämeren piiriin ja joudumme tekemään kauppaa niiden maiden kanssa, jotka ovat Itämeren rannikoilla. On tietenkin voinut myös esim. Saksan kautta saapua tavaroita etelämpää, ja sitä kautta olemme myös Etelä-Euroopan kanssa yhteydessä. Mutta koko läntinen maailma, valtameret, on meiltä suljettu ja se tietenkin on erittäin suuri ja tärkeä tekijä vaikuttamassa meidän sodanaikaiseen talouteemme.

Me näemme seuraukset tästä ulkomaankauppamme nykyisestä tilasta. Tavallisissa oloissa Suomi on hyvin suuressa määrin riippuvainen ulkomaankaupastaan. Euroopassa ei ole oikeastaan ennen sotaa ollut kuin yksi ainoa maa, jonka ulkomaankauppa suhteellisesti oli suurempi kuin Suomen, ja se on Belgia. Meidän ulkomaankauppamme laajuus johtuu säännöllisinäkin aikoina siitä, että meidän taloutemme on niin yksipuolinen kuin äsken tuli mainituksi. Mehän saamme melkein yksinomaan metsistä sen, mitä viemme ulos ja mistä elämme. Metsien jalostuksesta me saamme noin 85 % kaikesta siitä, mitä viemme ulos. Ainoastaan 15 % viennistä on ollut jotakin muuta: jonkin verran voita aikaisemmin ja yhtä ja toista pienempää vientitavaraa. Mutta, kuten sanottu, metsät ovat olleet meidän tärkein vientitavaramme. Ja näitä metsä-

tuotteita vastaan me sitten ulkoa olemme ostaneet kaikkea sitä, mitä tarvitsemme, niin hyvin elintarvikkeita kuin raaka-aineita ja koneita. Pääasiassa juuri näitä kolmea ryhmää ja vieläpä tässä järjestyksessä: elintarpeita, raaka-aineita ja koneita. Tämä meidän aikaisemmin hyvin laaja ulkomaankaupparamme on nyt sodan aikana joutunut suuressa määrin kärsimään ja tietysti supistunut.

On turhaa rasittaa teidän muistianne numeroilla, mutta erään vertauskohdan minä kuitenkin haluaisin antaa. Jos vuoden 1938 tuonti ja vienti merkitään numerolla 100, niin tänä vuonna tähän saakka tuontinumeron voi merkitä numerolla 61. Siitä on siis enemmän kuin 1/3 poissa. Tämä rahassa ilmaistuna. Siitä huolimatta, että tavarain hinta on kovasti noussut, on tuonnin arvo 1/3 pienempi. Vielä suurempi putoaminen on tapahtunut viennin alalla. Jos vienti vuonna 1938 merkitään 100, niin tähän mennessä on viety vain 32 yksikköä. Siis 2/3 on viennistä pudonnut pois.

Tämä antaa aavistaa, millä tavalla meillä ovat aivan romahdusmaisesti kauppasuhteet ulkomaihin supistuneet sodan aikana. Siitä on aiheutunut kahteen suuntaan käyneitä seurauksia Suomen taloudelle. Ensinnäkin tuontiin nähden sikäli, että me emme enää ole saaneet ulkoa kaikkia niitä tavaroita ja tuotteita, joihin me olemme säännöllisinä aikoina tottuneet ja joita me niin kipeästi tarvitsemme. En puhu laisinkaan sellaisista kuin kahvista ja miksei tupakastakin, joita ilman kutakuinkin voimme tulla toimeen. Mutta välttämättömiä elintarpeita meidän on pakko aina saada ulkoa, sillä maa ei ole koskaan vielä ollut omavarainen elintarvikkeissa. 20 vuotta takaperin meillä oli esim. viljan viljelys niin vähäistä, että kotimainen viljasato riitti vain neljän kuukauden kulutukseen. Itsenäisyytemme aikana omavaraisuus on kyllä aikalaille kasvanut ja me olimme lähestymässä juuri viljassa täydellistä omavaraisuutta. Se nousi jo noin 90 %:iin tarpeesta. Mutta nyt, kun viljelyksiä ei ole voitu hoitaa samalla tavalla kuin ennen - osa peltoja joutui vähäksi aikaa alueeltamme pois, apulantoja ei ollut saatavissa jne. - on vajaus tietysti kasvanut ja sen mukana tarpeemme ulkoa. Mutta tätä tarvetta on ollut sangen hankala tyydyttää. Sama on ollut laita tarvitsemillamme raaka-aineisiin nähden. Meidän teollisuutemme tarvitsee suuressa määrässä ulkoa tuotuja raaka-aineita. Sanokaamme kaikki vaateteollisuus lepää ulkomaisen tuonnin varassa, Meillä ei ole ollut villaa tarpeeksi, puuvilla tuodaan kaikki ulkoa. Aikaisemmin tuotiin niin hyvin luonnon silkkiä kuin keinosilkkiäkin. Nykyisin me teemme keinosilkkiä kotonakin.

Nahka tuodaan ulkoa, posliiniakin tuodaan paljon raaka-aineena ulkoa, kaoliinia esimerkiksi, mitä siihen tarvitaan. Jne. Otti minkä teollisuuden tahansa, niin ne elävät melkein suurimmaksi osaksi ulkomaisen raaka-aineen varassa. Myöskään koneita ja muita työvälineitä ei ole voitu tarpeellisessa määrässä saada viime aikoina. Meidän tuotimme on siis joka ainoassa välttämättömyystarpeessa pudonnut huomattavasti ja se vaikuttaa meidän jokapäiväiseen elämäämme.

Mutta ulkomaankaupan supistuminen tuntuu myös viennissä. Äskeinen numero jo osoitti, että 2/3 viennistä on poissa. Tämä ei johdu ensinnäkään siitä, etteikö maailmassa olisi kysyntää meidän tuotteillemme. Päinvastoin kaikkialla on nyt kysyntää melkein kaikista tavaroista. Puute on siinä, että me emme pysty valmistamaan emmekä viemään tavaroita lähestulkoonkaan samassa määrässä kuin aikaisemmin. Ja kun aikaisemmat vientiartikkelit tulivat pääasiassa metsistä, olivat joko raakapuuta, puutavaraa, paperipuuta, kaivospölkkyjä tai muuta sellaista tai sahattua tavaraa tai myös selluloosaksi jalostettua tai vieläkin pitemmälle jalostettu, paperiksi tai paperituotteiksi, samoin vaneriksi jne., kun meidän vientimme laatu oli tällaista, on sen ehtyminen riippunut yksinomaan siitä, että me emme ole metsistä saaneet tarpeeksi välttämätöntä raaka-ainetta tähän. Tämä on riippunut yhdestä hyvin tärkeästä seikasta, joka on yhteydessä sodan kanssa: tarpeellisen työvoiman puutteesta. Se on se toinen suuri seuraus sodasta, joka painaa leimansa taloudellisen elämän kaikkiin aloihin.

Kun mobilisaatio on niinkin laaja kuin meillä Suomessa on ollut tämän sodan aikana ja kun sotaa on jatkunut niinkin kauan kuin meillä on sitä käyty, on selvää, että työvoimakysymys näyttelee yhä suurempaa merkitystä kaikilla aloilla. Siitä on johtunut, ettemme saa metsiin työvoimaa. Teollisuutemme kärsii työvoiman puutetta, maataloudella on äärimmäisen suuria vaikeuksia sadonkorjuussa. Otti minkä alan tahansa, ensiksi tulee kysymykseen heti työvoima. Tämä on pakottanut ryhtymään monenlaisiin järjestelytoimenpiteisiin. Nythän käytetään paljon tarkemmin työvoima kuin aikaisemmin. Ensiksikään ei ihmisten anneta päästä lepoon niin aikaisin kuin ennen. Ennen oli määrätty eläkeikä. Kun se oli saavutettu, niin armotta pois. Tietysti nuorille ihmisille täytyi raivata tietä. Nyt sen sijaan annetaan ihmisten työskennellä niin kauan kuin heillä vähänkin on voimia. Tässä jokin päivä takaperin sattuvasti kuvattiinkin, että nyt käytetään luudat niin tarkkaan, ihan tynkää myöten, ja uusia luutia päästetään vasta sitten

työhön, kun vanhat luadat on pakosta pois heitettävä. Nuorta työvoimaa on otettu palvelukseen. Naisia on joka alalla pantu töihin. Ja tämän naiseneenmistöisen kuulijakunnan iloksi on mainittava, että he ovat hyvin suoriutuneet siitä. Täällä Helsingissä on heitä raitiovaununkuljettajinakin, jotka ^{ta} ^{ta} ~~työ~~ ~~ta~~ ennen pidettiin aivan mahdottomana uskoa naisten käsiin. Myös monessa muussakin raskaassa työssä naiset ovat hyvin suoriutuneet tehtävästään. Yleinen työvelvollisuus on tämän pulan torjumiseksi säädetty ja monenlaisiin järjestelytoimenpiteisiin on ryhdytty. Niistä mainittakoon viimeaikaiset enemmän propagandaluontoiset talkoohommat. Näillä on koetettu auttaa asiaa ja onpahan päästykin aina päivästä toiseen eteenpäin.

Jos nyt katsotaan, millä tavalla nämä puutteellisuudet meidän nykyisessä talouselämässämme ovat vaikuttaneet eri aloilla, niin on syytä ottaa tärkein ala ensin puheeksi, nim. nykyinen elintarviketilanne. Mainitsin jo, että meillä omavaraisuus oli itsenäisyyden aikana lähellä tulla saavutettua, mutta että se nyt taas on välistynyt koko kauaksi. Ja niinpä meillä onkin ollut melkoinen vaje viljassa, sekä myös rasvatuotteissa, joita me ennen maasta veimme, on vajeusta huomattavissa. Oli täydellistä itsepetosta, kun veimme maasta voita ja kuvittelimme, että me olemme ylituotantomaa. Tästä voista maksettiin vieläpä vientipalkkiotakin, ennenkuin se kelpasi ulkomaisille ostajille, ja sillä tavalla koko vienti oli kallista hommaa. Vastaavassa määrässä toimme margariinia ja eräänlaisia kasvisrasvoja, vieläpä kalliissa väkirehuissa, joita tuotimme, oli hyvin suuressa määrin rasvaineita. Meidän rasvabilanssimme, niinkuin sanonta kuuluu, rasvatilanteemme ei ollut millään tavalla tasapainossa ja meillä ei ollut siinä mitenkään täydellistä omavaraisuutta.

Viljavajeus lasketaan nykyään noin 200,000 tonniksi, 200 miljoonaksi kiloksi, kun tämän vuoden sato on niinkin hyvä kuin se nyt on. Voita me tarvitsemme, sokeria me tarvitsemme. Näitä on täytynyt koettaa saada ulkoa, ja ainoa maa, joka tässä suhteessa on meille jotakin voinut antaa, on ollut Saksa, meidän nykyinen asetoverimme Neuvostoliittoa vastaan käydyssä sodassa. Äskettäin on juuri päättynyt, toisin sanoen viime viikolla, neuvottelu Saksassa meidän lähimmän ajan kauppapolitiikastamme. Siinä on voitu sopia asioita erinomaisen hyvässä yhteisymmärryksessä ja tuloksena on ollut, että Saksa on luvannut syyskuun 1 päivästä alkavaa satokautta varten täyttää viljavajauksemme 200,000 tonnia. Jotta sen merkitys tulisi selväksi, mainitsen, että

meidän satomme on tavallisesti 500,000-600,000 tonnia. Niin paljon siis tarvitaan lisää. Edelleen on luvattu voita melkoisen runsaasti, niin että ainakin nykyiset annokset voidaan ylläpitää. Sokeria on vaikeampi saada. Sokerisato Euroopassa on ollut hyvin huono tänä vuonna. Meille ei ole tähän mennessä luvattu kuin siinä määrin, että olemme puoliksi turvatut. Kun perunain saanti vallankin kulutuskeskuksiin on vaikeata, on siinä tehty sopimus. Me voimme tuottaa 30,000 tonnia, jotka tulisivat pääasiassa Helsingissä ja -ttavaksi ja ehkä joissakin muissa kulutuskeskuksissa. Edelleen tulisi kaikenlaista muutakin: hiiliä ja koksia; yhteensä näitä kahta artikkelia 1,400,000 tonnia, ja, omituista kyllä, vieläpä eläviä eläimiäkin kokonaista 8,000 kappaletta. Tämä sopimus Saksan kanssa on siis hyvin voinut täyttää sen, mitä siltä odotettiin, ja tarjoaa se meille välttämättömästi tarvitsemiamme elintarvikkeita.

Mainitsen tässä samassa yhteydessä, että Ruotsin kanssa on myös äskettäin käyty kauppasopimusneuvotteluja. Nekin ovat sujuneet lopulta erinomaisen hyvässä yhteisymmärryksessä. Ruotsi ei kuitenkaan anna elintarpeita, mutta sieltä saadaan mm. metallia ja koneita. Edelleen Ruotsi on lupautunut antamaan meille pienenlaisen luoton. Meillähän kyllä on ns. rahaa paljon ja sitä tulee setelipainosta lisää, jos tarvitaan, mutta ei ole ns. valuuttaa, ulkomaan rahaa, jota tarvitaan ulkomaisessa kaupassa. Tässä mielessä Ruotsi voi meitä kyllä auttaa. Tätä ulkomaan valuuttaa meille ei tule sen vuoksi, ettei meillä ole riittävästi vientiä, jota vastaan sitä voisi saada.

Elintarvekysymys, joka tietysti kansan toimeentulon kannalta ja samalla kansan levollisena pitämisen kannalta on tärkein, näyttää olevan järjestyksessä tätä kulumassa olevaa satokautta varten. Me voimme ylläpitää nykyiset annokset, joita äskettäin pariassa tavarassa suurennettiin, ja pääsemme sillä tavalla uuteen satoon saakka.

Mitä meidän kotimaiseen tuotantomme tulee, niin sehän on joka alalla kärsinyt työvoiman puutetta, josta äskes jo oli puhetta. Sitä on kärsinyt maatalous, jolla oli keväällä jo vaikeuksia, kylvöaikana etenkin sen vuoksi, että edellinen talvi tuli niin aikaisin, ettei kaikkia voitu kyntää. Sadonkorjuu on tuottanut erinomaisen suuria vaikeuksia, kun se myöhästyi pitkälle ja sateet ja huonot säät sitä vaikeuttivat.

Polttopuuvajaus on aiheutunut siitä, että me emme ole saaneet riittävässä määrässä työvoimaa polttopuita kaatamaan. Sanotaan, että meillä tarvitaan nyt niin suuri määrä kuin 24 miljoonaa kuutiometriä

polttopuita seuraavaa polttokautta varten, siis sitä varten, joka alkaa v. 1943 sykeystä, ja tätä talvea varten meiltä puuttuu noin 1/4 laske-
tusta kulutuksesta. Mutta paitsi polttopuuta, lämmityssainetta, tarvi-
taan tehtaita varten raaka-ainetta ja sitä ei kahtena edellisenä tal-
vena ole riittävästi voitu hakata. Ja näyttää siltä, ettei tänäkään
talvena päästä siihen täydellä voimalla. Tästä aiheutuu tietenkin hyvin-
kin suuria pulmia. Ellei meidän tärkeimmällä teollisuudellamme, vienti-
teollisuudella, olemaka-ainetta, niin se jää seisomaan. Silloin tulee
sillekin vähäiselle työvoimamäärälle, joka näissä on töissä, työttömyys
eteen.

Mitä meidän teollisuuteemme tulee, niin siihen tämän sota-ajan
vaikutukset kohdistuvat hyvinkin eri tavalla. Voi sanoa, että on tehl-
lisuuksia, joilla on korkeasuhdanne, jotka työskentelevät menestyksellä.
Tähän kuuluvat ennen kaikkea kaikki varustusteollisuudet, lähinnä me-
talliteollisuus, mutta myös erinäiset muut teollisuudenhaarat, jotka
valmistavat puolustuslaitosta varten ja sodankäyntiä varten tarpeita.
Toiset teollisuudet kulkevat normaalisisä laajuudessa, sanokaamme
esim. elintarveteollisuuteemme, joka aina täytyy olla käynnissä, koska
ihmiset tarvitsevat ruokaa. Mutta on hyvin suuri ryhmä teollisuuksia,
joissa tuotanto käy huonosti, ainakin ne, jotka ovat ulkoa tulevan
raaka-aineen varassa eivätkä saa raaka-ainetta. Toiselta puuttuu poltto-
ainetta, kolmannelta puuttuu työvoimaa, muutamilta kaikkia näitä. Jo
se seikka, että teollisuus näin käy ontuen, on tietysti maan taloudelli-
seen rakenteeseen nähden hyvin ikävä haitta ja puute. Seurauksena näis-
tä pulmista onkin ollut, että tuotanto on meillä supistunut. Maatalou-
den tuotannosta ei tätä tosin voida niin suuressa määrässä väittää.
Pellot on jollakinlailla pantu kasvamaan, mutta teollinen tuotanto on
aikalaille supistunut. Seuraavana talvena on hyvin lähellä se uhka,
että on pakko panna useita teollisuuslaitoksia seisomaan. Jo sen vuoksi,
ettei kannata pitää neljää saman alan teollisuuslaitosta käynnissä ja
kukin käyden vain 1/4 tavallisesta tehostaan, on parasta panna kolme
tehdasta seisomaan ja käyttää yhtä tehdasta täydellä teholla, viettä
työvoima sinne ja käyttää siellä raaka-aineet ja polttoaineet, mitä
on käytettävissä. Yhtenä hyvin tärkeänä ja kuvaavana esimerkkinä sii-
tä, missä nyt jo ollaan, on ehkä syytä mainita, että Kymi-yhtiön teh-
taat kaikki seisovat. Toivottavasti se on ohimenevää ja toivottavasti
ne taas pääsevät käyntiin. Mutta niin ikävästi tällä hetkellä on.

Yhtenä vaikeutena nykyisissä oloissa on edelleen kuljetuskysy-
mys. Merikuljetuksen vaikeudet ja vaarat te tietysti huomaatte ilman

selittämistä. Laivoja on paljon upotettu ja upotetaan edelleen. Niitä ei ole niin paljon käytettävissä kuin tavallisesti ja niitä on kuljettava vieläpä saattueissa, voidakseen saapua päämääräänsä paremmilla toiveilla niitä ahdistavilta vedenalaisilta. Mutta maakuljetuksetkin ovat muuttuneet hyvin pulmallisiksi. Rautateitä rasitetaan paljolla sellaisella, mistä ei ennen ollut puhuttakaan. Puolustuslaitos, siis sodankäynti, vaatii suuria määriä rautatievaunuja. Meillä on sitäpaitsi suuria ja raskaita kuljetuksia Pohjois-Suomeen siellä olevien saksalaisten joukkojen hyväksi. Nämä vaativat aika paljon vaunuja. Vaunupulma oli viime talven aikana ja keväälläkin niin suuri, että monesti näytti aivan toivottomalta saada välttämättömiä tavaroita kuljetetuksi. Nyt on kuitenkin saatu aikalailla parannusta tässä suhteessa aikaan, ja yhtenä tekijänä on se, että me olemme saaneet huomattavan määrän vaunuja ulkoa. Ne ovat venäläisten vaunuja osittain niiltä alueilta, joita suomalaiset joukot ovat vallanneet, mutta suurin osa on tullut Suomenlahden eteläpuolelta, jonne venäläiset joutuivat jättämään niin vaununsa kuin veturinsakin. Kun saksalaiset siellä ovat muuttaneet rautateiden raidелеveyttä, ovat venäläiset vaunut siellä käyneet sopimattomiksi. Meidän radoillemme ne sen sijaan sopivat. Me olemme saaneet enemmän takaisin kuin Moskovian rauhan kautta menetimme: kolmisen tuhatta rautatievaunua ja parisataa veturia. Osa on ollut huonossa kunnossa, mutta niitä on korjattu ja niitä pyörii meidän radoillamme suuria määriä.

Kuljetuspulmaa pahentaa myös se, että autokanta on kovin heikentynyt. Kaikki parhaat kuorma- ja henkilöautot vietiin sodan alussa rintamalle. Siellä ne ovat huonoilla teillä ja talven aikana kinoksissa huonontuneet. Korjattujen autojen määrä on hyvin suuri. Se, mikä täällä kotona on, ei ole siinä kunnossa kuin voisi toivoa.

Tällaisia kaikkia vaikeuksia aiheutuu vain siitä, että maa on joutunut sotaan, että sen kaikki ponnistukset on kohdistettava sodankäyntiin, että ei riitä voimia ja myöskään välineitä tavallisille siviili-aloille. Sodalla on myös toisia seurauksia. Se on vaikuttanut esim. meidän valtiotalouteemme hyvin syvällisellä tavalla. Kun sotaa käydään, niin pitää edelleen paikkansa se, mikä aina ennenkin on siitä sanottu, että sota maksaa ennen kaikkea rahaa. Menot ovat huomattavasti nousseet. Tämän menojen nousun mittapuuna voi pitää paria numeroa. Meillä ovat rauhan aikana kaikki menot yhteensä noin 5 miljardia markkaa. Nyt meillä yksin valtion budjettiin otetut menot nousevat noin 8 miljardiin markkaan ja sen lisäksi tulee nykyinen sodankäynti, johon viime kuukausina

on kulunut noin 1,400 miljoonaa markkaa joka kuukausi. Ja jos sotaa käydään koko vuoden samalla vauhdilla, niin noin 15 miljardiin markkaan nousevat sotamenot. Näin ollen ovat valtion menot nousseet hyvin moninkertaisiksi siitä, mitä ne olivat rauhan aikana. Kun valtion tulot eivät ole voineet kasvaa samassa määrässä, varsinaiset tulot nimittäin, on seurauksena ollut, että valtio on joutunut velkaan. Ja tätä velkaa on se ottanut niin hyvin yksityisiltä myymällä obligaatioita ja verotodistuksia tai ottamalla pankista vekselillä rahaa ja myymällä niiden kautta obligaatioita. Sikäli kuin näitä teitä ei ole saatu riittävästi rahaa, on ollut pakko mennä maamme keskuspankkiin, Suomen Pankkiin, ja ottaa sieltä luottoa. Mutta tämä luotto on ollut hyvin vaarallista luottoa. On nim. kansantaloudellisesti useasti aivan vakuuttavasti selitetty, että sellainen luotto, joka otetaan seteleitä antavasta pankista, on omiaan huonontamaan rahan arvoa ja aikaansaamaan inflatiota. Siitä huolimatta meilläkin on ollut pakko, varsinkin sodan alkuvaiheissa, jolloin ei keritty muuta luottokoneistoa saada käyntiin, turvaamaan Suomen Pankkiin. Siitä onkin ollut seurauksena, että seteleiden määrä on lisääntynyt. Meillä oli aikaisemmin normaalisena aikana setelien määrä noin 2 miljardia markkaa, vieläpä 10 vuotta takaperin ankarimpana pulaaikana se oli pudonnut noin 1 miljardiin markkaan laakson pohjassa ollessaan. Nyt sen sijaan setelimäärä on ollut melkolailla yli 8 miljardia. Viimeinen numero on kai 8,600,000,000 markkaa. Tämä on seurausta siitä, että valtio on turvautunut Suomen Pankkiin, ottanut sieltä luottoa, ja toiselta puolen siitä, että valtion työntämät miljardit toisensa perään jäävät ihmisten taskuihin. Kaikki kenneksivat suuria rahamääriä taskuissaan. Nämä ovat seteleitä, jotka eivät pala takaisin. Olisi hyvin tärkeätä ja se kuuluu suunnitelmaan, niinkuin kaikki ymmärtävät, että nämä miljardit, joita tällä tavalla pannaan liikkeeseen sodan rahoittamiseksi, olisi välttämättä saatava pian kiertämään takaisin. Tätä kiertokulkua täytyisi kulkea siten, että jokainen, jolla on liikaa varoja käytettävissään, vie ne säästöön talletustilille, minkä kautta pankki siitä hyötyisi ja ne tulisivat valtiovallan käytettäväksi. Mitä nopeampi kiertokulku on, sitä vähemmän vaaraa on siitä, että rahajärjestelmä menee rikki ja rahan arvo pilautuu. Meillä on verraten lafealle levinnyt pelko siitä, että rahan arvo huononee ja että saamme kärsiä inflation seurauksista, jonka kärsimyksen tien me olemme jo aikaisemmin kulkeneet hyvin pitkälle edellisen maailmansodan jälkeen. Me emme ole tähän mennessä onnistuneet järjestämään tätä rahaliikettä ja luoton-saantia siinä määrin, että rahajärjestelmä olisi toiminut moitteetto-

masti. On kuitenkin sanottava, että sellaista inflatiota, jonka me aikaisemmin kärsimme ja jolloin markasta tuli vain kymmenen penniä, meidän ei tällä kertaa tarvitse pelätä. Raha on kyllä menettänyt melkoisilla arvostaan, mutta se on edes 50 % vielä säilyttänyt arvostaan, ja toivotavasti pystytään tästä lähtien se asia hoitamaan.

Tämän rahan hoitamisen mielessä on hallituksen taholta tämän vuoden keväästä lähtien ryhdytty hyvin voimakkaisiin toimenpiteisiin, jotta tällainen onnettomuus voitaisiin välttää. Kesäkuussa julkaistiin erillinen finanssiohjelma, jossa selitettiin, mitä aiotaan tehdä. Ne keinot, joita aiotaan käyttää, ovat kyllä yksinkertaisia. Kiertävä raha, vapaa raha, on saatava pois ihmisiltä, ja tämä voidaan tehdä vain siten, että veroja pannaan riittävän paljon lisää ja että loput otetaan lainoina. Sodan rahoittaminen menestyy kaikkein parhaiten siten, että noin puolet menoista koetetaan periä veroilla ja toinen puoli lainoilla. Aumpeakin tietä on ryhdytty käyttämään tämän vuoden aikana. Yhtenä seurauksena siitä on, että kaikki ihmiset paraikaa huokaavat raskaiden verokuitien vuoksi. Juuri näinä viikkoina niitä jaetaan. Kaikki ovat huomanneet, että verot ovat hyvin nousseet. Lainaustoiminta on myös saatu aikalailla hyvin käyntiin. Verot ovat tämän johdosta huomattavasti nousseet. Verotuottohan oli aikaisemmin hyvin vähäinen. Meillä oli noin 2 korkeintaan 3 miljardia verotuottoa valtiolla. Viime vuonna kannettiin jo yli 10 1/2 miljardia markkaa.

Tällainen verottaminen ei siis ehkä ole hauskaa tällaisina aikoina, mutta se on kuitenkin tehtävä. Tärkeintä on pitää huoli siitä, että kuorma tulee, mikäli mahdollista, tasan jaetuksi ja niiden hartioille kuorma lasketuksi, joilla on tukevammat hartiat, ts. jotka voivat parhaiten veroja maksaa.

Mutta pelkästään tällaisilla rahapoliittisilla keinoilla ei asemaa kuitenkaan voida lopullisesti auttaa. Siinä tarvitaan myös muuta. Ennen kaikkea on tärkeätä pitää huoli siitä, että hintataso ei pääse nousemaan. Asiassa on kaksi puolta: rahapuoli ja tavarapuoli. Jos rahapuoli voidaan hoitaa hyvin, mutta ~~ei~~ tavarapuolta, niin asia jää ontuvaksi. Hintojen hoitaminen, hintatason vakaana pitäminen, on sen vuoksi eräs kaikkien maiden hallitusten tärkeimpiä tehtäviä nykyaikana. Me emme ole tähän saakka pystyneet hoitamaan sitä. Siihen on kyllä osittain luonnollisiakin syitä. Esim. kaikki tavara, mikä tuodaan ulkoa, on nykyään aika paljon kalliimpaa kuin ennen. Se maksaa jo itse tuotantomassassa enemmän kuin ennen. Sitten tulevat nykyiset erittäin kalliit kuljetuskustannukset, sodanvaa-

ravakuutukset jne. Kaikki tämä on kohottanut tuontitavarain hintoja. Näistä tavaroista useat ovat raaka-aineita ja niiden korkeat hinnat sisältyvät siten täällä valmistettujen ja jalostettujen tavarain hintoihin.

Paitsi tätä luonnollista hinnannousua on paljon sellaistaakin, joka on aiheutunut osittain siitä, että ihmiset haluavat ansaita enemmän. Olikoot syyt mitkä tahansa, me voimme todeta, että hintataso on noussut siinä määrin, että se on 80 % korkeampi kuin se oli kesällä 1939. Viimeinen elinkustannusindeksi on nim. 179 ja v:n 1939 indeksiksi on silloin otettu 100. Tämä hintataso on tietysti hyvin ikävä ilmiö, mutta sen ei tarvitse jäädä lopulliseksi. On hyvin todennäköistä, että jos sota läheisessä tulevaisuudessa loppuu, niin hintataso tulee huomettavasti romahtamaan. Kaikkien ulkoa tuotujen tavaroiden hinnat putoavat äsken mainittujen erikoisyyden poistuttua. Tuotanto pääsee vilkkaampaan vauhtiin, tarjontaa on enemmän kuin kysyntää, ja tämä on aina paras ja varmin tie hintatason laskemiseen. Sen sijaan silloin, kun kysyntää on enemmän kuin tarjontaa ja varsinkin jos tavaraa on niin niukasti kuin nykyään on laita ja kaikki tahtovat välttämättömästi hankkia sitä itselleen hinnasta riippumatta, niin hinnat ajetaan pakostakin ylös.

Jotta tällainen tasapaino hinnoissa ja siitä johtuen myös palkoissa voitaisiin aikaansaada, kuuluu hallituksen finanssiohjelmaan edelleen näidenkin asioiden hoito. Eräillä uusilla ohjeilla, joita äskettäin on annettu, on koetettu päästä tälläkin alalla parempiin tuloksiin. Tämä kaikki on sellaista taistelua inflatiota vastaan, rahan arvon huonontumista vastaan, jota kaikki valtiot tällä haavaa yrittävät ja siinä suhteessa tekevät parhaansa. Useimmat ovat siinä epäonnistuneet. Semmoinenkin maa kuin meidän naapurimaamme Ruotsi, joka kuitenkin ei ole ollut sodassa, vaikka onkin pitänyt armeijansa verrattain suurena kaiken varalta, on melkoleilla ollut pakotettu päästämään hintatason nousemaan. Sen sijaan, että meillä nousu on ollut 80 %, on se siellä nimellisesti 40 %, mutta todellisuudessa, ellei erinäisiä keinotekoisia keinoja olisi otettu käytäntöön, se olisi noin 60 %. Siellä nim. koetetaan pitää hintatasoa kurissa siten, että tuottajille maksetaan avustuksia ja kuluttajille maksetaan niinikään avustuksia.

Meillä luulisi kaikkien olevan yksimielisiä siitä, että tällainen taistelu rahan arvon vakaana säilyttämisen puolesta olisi maalle kokonaisuudessaan ja kaikille yhteiskuntapiireille tärkeä. Näin ei kuitenkaan ole laita. Aina on yhteiskunnassa piirejä ja yksityisiä henkilöitä, jotka laskevat oman etunsa mukaisesti ja odottavat itselleen olevan hyötyä sii-

tä, että rahan arvo putoaa. Tämä merkitsee sitä, että jos meillä on jotakin reaaliomaisuutta, sanokaamme kiinteistöä, kaupunkitalo tai maatila, niin sen arvo rahassa mitattuna on tietysti paljon suurempi kuin jos rahalla on korkea arvo. Sitä enemmän, jos tällaista kiinteistöä vastaan on otettu velkaa, niin tämän velan arvohan supistuu ja samalla kiinteistön arvo nousee. Kahta tietä tällainen henkilö voi siis hyötyä ja ansaita. Sen vuoksi tällaisia salassa toimivia inflationisteja, siis rahan arvon huonontajia, on meidän maassamme koko paljon. Heidän kanssaan tulee jatkumeen taistelu niin kauan kuin tällaista epänormealia aikaa jatkuu.

Eräs tärkeä tekijä tällä alalla on maataloustuotteiden hinnat. Jos ne voidaan pitää oikealla tasolla, niin työskentely muilla aloilla tulee olemaan paljon helpompaa. Ne ovat ns. perustarpeet, joita ihminen tarvitsee ja joita ilman ei tulla toimeen. Jos tällaiset perustarpeet nousevat hinnoissaan, silloin on vaikea pitää kurissa muitakaan. Nykyinen aika on antanut aiheen keinotteluun, spekulatioon. Mutta ehkä tässä yhteydessä on tarpeetonta siihen puuttua.

Tämäntapaiselta tämä meidän taloudellinen rintamamme näyttää, kun silmäilemme eri aloja. Niistä näkyy, että se ei ole erittäin hyvä, joskaan ei myöskään niin huolestuttava kuin monella taholla luullaan. Se on joka tapauksessa sellainen, että me jatkuvasti tulemme selviämään, jos vain nykyisiäkin mahdollisuuksia ylläpitää yhteyksiä ulospäin edelleen tulee olemaan. Ihmiset tietysti ovat aina tottumattomia, kun olot muuttuvat. Ja kun meidän on täytynyt jatkuvasti luopua milloin yhdestä, milloin toisesta tottumuksesta, mukavuudesta ja tavasta, huomaamme vähitellen, että ihminen, joustava kun on, näkyy ~~xx~~ mukautuvan hyvinkin muuttuneisiin oloihin. Jos syksyllä 1939, silloin kun sota alkoi, olisi tarjottu meidän kansallemme sellaisia oloja, joissa nyt eletään, olisi se aivan varmasti ollut yleinen tyytymättömyyden aihe, ehkäpä suorainen kapinan aihe. Silloin jo pidettiin melua siitä, ettei saatu kahvia ja sokeria. Nyt ollaan tyytyväisiä, kun saadaan kahvin korviketta, paperikenkiä tai jotakin muuta, millä tulee toimeen. Ihminen on mukautuvainen eläin, mukautuvaisin kaikista eläimistä.

Minä mainitsen teille tässä tiedoksi, vaikkakaan ei erikoisesti levitetäviksi muutamia hajatietoja niistä vaikeuksista, joita meillä on. Laivallikkeesta mainitsin jo, että meillä merikuljetuksen ylläpito on ollut vaikeaa, kun meri on epävarma. Mehän olemme menettäneet laivastotamme aika paljon. Meillä oli noin 700,000 tonnia sodan alkaessa laivoja. Siitä jo ensimmäisenä ja toisena sotavuonna takavarikoitiin Amerikassa ja